

Nr 29.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 5 juni 1909 (nr 65 s. 1) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa, m. m.; given Stockholms slott den 30 december 1926.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att

dels antaga härvid fogade förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 5 juni 1909 (nr 65 s. 1) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa,

dels ock bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen därjämte hemställt.

GUSTAF.

Ernst Lyberg.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 5 juni 1909 (nr 65 s. 1) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa¹.

Härigenom förordnas, att §§ 2 och 3 i förordningen den 5 juni 1909 angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa skola, § 2 i nedan angiven del, erhålla följande ändrade lydelse:

§ 2.

Staten tillskjuter grundfond för hypotekskassan. Denna fond skall utgöra åttio miljoner kronor och fortfar att tillhöra staten, som dock ej äger för annat ändamål disponera över densamma, så länge kassans alla förbindelser icke äro fullgjorda. Grundfonden kan ökas genom ytterligare tillskott av staten eller genom överförande av medel från reservfonden.

Grundfonden — — — sida.

Grundfondsobligationer — — — likvidation.

I varje — — — riksgäldskontoret.

Då — — — reservfonden.

§ 3.

Därest grundfonden skulle genom på kassans rörelse uppkomna förluster nedgå till sjuttiofem miljoner kronor, må hypotekskassan icke upptaga nytt lån, med mindre Konungen därtill lämnar tillstånd.

¹ Senaste lydelse, se 1918: 302.

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 30 december 1926.*

Närvarande:

Statsministern EKMAN, ministern för utrikes ärendena LÖFGREN, statsråden
THYRÉN, RIBBING, MEURLING, GÄRDE, PETTERSSON, HELLSTRÖM, ROSÉN,
HAMRIN, ALMKVIST, LYBERG.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Lyberg, anmäler fråga om ökning
av grundfonden i konungariket Sveriges stadshypotekskassa.

Föredraganden anför:

»I en den 23 april 1909 till riksdagen avlåten proposition, nr 214, föreslog
Kungl. Maj:t riksdagen att dels antaga upprättat förslag till, bland annat,
förordning angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa, dels ock be-
sluta, att sedan hypotekskassan kommit till stånd, skulle från riksgälds-
kontoret till kassan såsom dess grundfond överlämnas 30 miljoner kronor i
svenska statens 3 1/2 procent obligationer med rätt för kassan att i enlighet
med de i förordningen givna bestämmelser disponera sagda obligationer, dock
under villkor att, om kassans grundfond genom på kassans rörelse uppkomna
förluster skulle nedgå till 26 miljoner kronor, kassan icke ägde upptaga nytt
lån, med mindre riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning sådant medgäve.

*Konungariket
Sveriges
stadshypoteks-
kassas bil-
dande.*

Beträffande de skäl, som lågo till grund för förenämnda proposition,
ävensom beträffande den utredning, som i ärendet förebragts, tillåter jag
mig hänvisa till det vid propositionen fogade utdraget av statsrådsproto-
kollet över finansärenden.

Sedan riksdagen med en del smärre jämkningar och förtydliganden i
författningsförslagen bifallit Kungl. Maj:ts proposition, utfärdades den 5 juni
1909 författningar i ämnet (svensk författningssamling nr 65 s. 1 och 5),
varefter riksgäldskontoret i överensstämmelse med riksdagens beslut till
kassan såsom dess grundfond överlämnade 30 miljoner kronor i statens 3 1/2
procent obligationer. Tillika utfärdades den 18 januari 1910 kungörelse (nr
3) angående reglemente för konungariket Sveriges stadshypotekskassa.

I skrivelse den 10 december 1917 hemställde styrelsen för konungariket
Sveriges stadshypotekskassa, att kassans grundfond måtte ökas med 20 mil-
joner kronor, så att densamma komme att uppgå till 50 miljoner kronor.

*Ökning av
stadshypoteks-
kassans
grundfond
1918.*

Sedan bankspektionen samt fullmäktige i riksgäldskontoret i avgivna
utlåtanden förklarat sig icke hava något att erinra i anledning av denna fram-
ställning, föreslog Kungl. Maj:t i proposition, nr 205, 1918 års lagtima riksdag
att dels antaga förslag om sådan ändring i förutnämnda förordning den 5 juni
1909, att kassans grundfond skulle utgöra 50 miljoner kronor, dels ock besluta,

att för ökning av kassans grundfond skulle från riksgäldskontoret till kassan överlämnas 20 miljoner kronor i svenska statens 3 $\frac{1}{2}$ procent obligationer med rätt för kassan att i enlighet med de i nämnda förordning givna bestämmelser disponera sagda obligationer, dock under villkor att, om kassans grundfond genom på kassans rörelse uppkomna förluster skulle nedgå till 44 miljoner kronor, kassan icke ägde upptaga nytt lån, med mindre riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning sådant medgäve.

Sedan riksdagen bifallit förevarande proposition, utfärdades den 16 maj 1918 förordning i ämnet (nr 302), varefter riksgäldskontoret till kassan för ökning av dess grundfond överlämnade 20 miljoner kronor i statens 3 $\frac{1}{2}$ procent obligationer. Genom kungörelse den 8 november 1918 (nr 888) vidtogos av åtgärden ifråga betingade ändringar av § 12 i reglementet för kassan.

Gällande bestämmelser om stads-hypotekskassans organisation och verksamhet.

I fråga om hypotekskassans ändamål, grundfond samt rörelse gäller numera enligt bestämmelser i nämnda förordning och reglemente i huvudsak följande.

Kassan har till ändamål att driva lånerörelse i enlighet med de i förordningen givna bestämmelser. Kassan må utlämna lån allenast åt hypoteksföreningar av fastighetsägare i rikets städer och med städer jämförliga samhällen.

Staten tillskjuter grundfond för hypotekskassan. Denna fond skall utgöra 50 miljoner kronor och fortfar att tillhöra staten, som dock ej äger för annat ändamål disponera över densamma, så länge kassans alla förbindelser icke äro fullgjorda. Grundfonden kan ökas genom ytterligare tillskott av staten eller genom överförande av medel från reservfonden. Grundfonden överlämnas genom riksgäldskontoret i svenska statens 3 $\frac{1}{2}$ procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida. Grundfundsobligationer må, utan föregående medgivande av riksgäldskontoret, tagas i anspråk dels med högst en tiondel av grundfondens belopp till utlåning åt hypoteksföreningarna, dels ock till fullgörande av kassans förbindelser, såväl då denna för tillfället saknar egna användbara medel därtill som ock -- ehuru med viss härefter angiven begränsning -- vid kassans likvidation. I varje fall, då grundfundsobligationer blivit använda, skall underrättelse därom genast meddelas riksgäldskontoret. Då grundfundsobligationer av kassan tagits i anspråk i annat fall än vid kassans likvidation, skall kassan gottgöra staten 3 $\frac{1}{2}$ procent årlig ränta på den del av grundfonden, som blivit använd, och skall vid försäljning av grundfundsobligationerna möjligen uppkommande överskott överföras till reservfonden.

Därest grundfonden skulle genom på kassans rörelse uppkomna förluster nedgå till 47 miljoner kronor, må hypotekskassan icke upptaga nytt lån, med mindre Kungl. Maj:t därtill lämnar tillstånd. Om grundfonden av nämnda anledning skulle nedgå till 44 miljoner kronor, må nytt lån icke upptagas, med mindre riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning sådant medgiver.

För anskaffande av erforderliga medel äger hypotekskassan att emot räntebärande, till innehavaren ställda obligationer upptaga lån att inom viss i låneavtalet angiven tid återbetalas antingen genom årlig amortering eller efter uppsägning utan fastställd amortering. Sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer må icke vid något tillfälle uppgå till mera än tio gånger det belopp, kassans grundfond och reservfond tillhoppa utgöra efter avdrag av det belopp av grundfonden, som må hava, i enlighet med här förut återgivna bestämmelser, använts till utlåning åt hypoteksföreningarna.

Hypotekskassan må till hypoteksföreningarna utlämna lån att återbetalas antingen genom viss årlig amortering (amorteringslån) eller utan amortering efter förloppet av viss tid, minst tio och högst tjugu år (fasta lån). För de förbindelser, som hypoteksföreningarna för erhållna lån utfärda till hypotekskassan, pantförskrivs de hos föreningarna belånade reverser med tillhörande hypotek.

Hypotekskassans behållna årliga vinst skall avsättas till en reservfond, vilken i första rummet skall användas till gäldande av de utgifter och förluster, till vilkas täckande inkomsterna för året icke förslå.

Vid likvidation av hypotekskassan skola dess egna tillgångar samt de av hypoteksföreningarna avgivna förbindelser med tillhörande hypotek användas, innan de av staten överlämnade grundfundsobligationerna må tagas i anspråk för fullgörande av kassans förbindelser. Vad som återstår av kassans tillgångar efter gäldandet av samtliga skulder skall, jämte grundfonden, tillfalla staten.

I skrivelse den 6 oktober 1926 har nu styrelsen för konungariket Sveriges stadshypotekskassa hemställt, att kassans grundfond måtte ökas med 30 miljoner kronor, så att densamma komme att uppgå till 80 miljoner kronor.

Styrelsen har i sin berörda skrivelse till en början erinrat om gällande bestämmelser om hypotekskassans grundfond och om den tillåtna utlåningens belopp samt därutöver anfört följande.

För närvarande utgjorde hypotekskassans reservfond 3,250,000 kronor och sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer 437,954,066 kronor 67 öre. Det obligationsbelopp, som kassan jämlikt samma bestämmelser ägde ytterligare utgiva, vore alltså 94,545,933 kronor 33 öre. För att kassan skulle vara beredd att under en avsevärd tid framåt möta det ökade lånebehov, som av den naturliga utvecklingen kunde väntas uppstå, hade kassans styrelse ansett sig böra redan nu hemställa om ökning av grundfonden. I sådant avseende hade styrelsen funnit en ökning av 30 miljoner kronor vara påkallad och lämplig.

Till belysning av lånerörelsens utveckling under de senaste åren har styrelsen meddelat, att kassan under åren 1922, 1923, 1924 och 1925 utlämnat obligationer för följande belopp, nämligen

*Förslag om
ytterligare
ökning av
kassans
grundfond.*

under år 1922	53,967,000	kronor
» » 1923	35,884,000	»
» » 1924	29,204,000	»
» » 1925	33,504,000	»

samt under den då förflutna delen av år 1926 39,689,000 kronor.

Bank- och fondinspektionen ävensom fullmäktige i riksgäldskontoret hava i avgivna utlåtanden förklarar sig icke hava någon erinran att göra i anledning av hypotekskassans förevarande framställning.

*Departements-
chefen.*

Genom det år 1918 fattade beslutet om tillskott till grundfonden för konungariket Sveriges stadshypotekskassa åsyftades att sätta kassan i stånd att möta de ökade krav, som vid en väntad stegring av byggnadsverksamheten kunde komma att ställas på densamma. Efter kristidens slut har också en återgång till mera normala förhållanden å detta område ägt rum, vilket medfört en stark ökning av det lånebehov, som kassan har till uppgift att fylla. Kassans lånerörelse har, enligt vad förut anförts, nu tagit en sådan omfattning, att det obligationsbelopp, som kassan jämlikt gällande bestämmelser äger ytterligare utgiva, nedgått till i runt tal 94.5 miljoner kronor, utgörande skillnaden mellan, å ena sidan, tio gånger summan av kassans grundfond och reservfond, eller 532.5 miljoner kronor, och, å andra sidan, sammanlagda beloppet av kassans utelöpande obligationer, eller omkring 438.0 miljoner kronor. Lika med kassans styrelse anser jag ett nytt tillskott till grundfonden nu vara erforderligt för att kassan må vara beredd att under en mera avsevärd tid framåt möta det ökade lånebehov, som kan väntas uppstå av den vidare utvecklingen av byggnadsverksamheten. Jag tillstyrker alltså, att åtgärder vidtagas i sådant syfte.

Mot storleken av det belopp, 30 miljoner kronor, varmed enligt styrelsens förslag grundfonden bör ökas, har jag icke något att erinra. Enligt vad jag från riksgäldsfullmäktige under hand inhämtat, möter icke från fullmäktiges sida hinder att till hypotekskassan överlämna tillskottet till grundfonden i obligationer av samma beskaffenhet som de, vilka för närvarande utgöra kassans gundfond.

I likhet med kassans styrelse finner jag mig vidare kunna förorda, att det belopp, vartill grundfonden genom på kassans rörelse uppkomna förluster må kunna nedgå, utan att Kungl. Maj:ts tillstånd skall inhämtas för att kassan må upptaga nytt lån, sättes till 75 miljoner kronor.

Såsom jag redan antytt, gäller emellertid beträffande kassans dispositionsrätt till det till kassan redan överlämnade grundfondsbeloppet å 50 miljoner kronor — förutom vad därom i själva förordningen stadgas — även det i reglementet för kassan upptagna villkor att, om grundfonden nedgår till 44 miljoner kronor, kassans rätt till vidare utlåning är beroende av riksdagens medgivande. I överensstämmelse med den tankegång, som låg till grund för uppställandet av berörda villkor, synes mig, därest den nu föreslagna

ökningen av grundfonden kommer till stånd, utlåningsrätten redan vid en nedgång av grundfonden till exempelvis 70 miljoner kronor böra göras beroende av dylikt medgivande.

Slutligen anser jag mig böra anmärka, att i händelse av bifall till förslaget några mindre redaktionella ändringar bliva erforderliga i reglementet för hypotekskassan. Härtill torde jag emellertid framdeles få återkomma.»

Föredragande departementschefen uppläser härefter upprättat förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 2 och 3 i förordningen den 5 juni 1909 (nr 65 s. 1) angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

dels antaga samma förslag,

dels ock besluta, att för ökning av kassans grundfond skall från riksgäldskontoret till kassan överlämnas 30,000,000 kronor i svenska statens tre och en halv procent obligationer med rätt för kassan att i enlighet med de i förordningen angående konungariket Sveriges stadshypotekskassa givna bestämmelser disponera sagda obligationer, dock under villkor att, om kassans grundfond genom på kassans rörelse uppkomna förluster skulle nedgå till 70,000,000 kronor, kassan icke äger upptaga nytt lån, med mindre riksdagen på Kungl. Maj:ts framställning sådant medgiver.

Denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagar Hans Maj:t Konungen bifalla och förordnar, att proposition av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Elis Lindahl.